

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No: 41792/10

Mehmet ERKAN ve diğerleri / Türkiye

© **T.C. Adalet Bakanlığı, 2013.** Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Başkan

Guido Raimondi,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Peer Lorenzen,

Dragoljub Popovic,

András Sajó,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölümü), Daire olarak, 9 Haziran 2010 tarihinde yapılan başvuruyu, Davalı Hükümet tarafından sunulan görüşleri ve başvuruların cevap olarak sunduğu görüşleri dikkate alarak 28 Ocak 2014 tarihinde gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranlar, 19 Nisan 2007 tarihinde vefat eden Zeki Uğur Erkan'ın yakınlarıdır. Başvuranların isimleri, doğum tarihleri, ikamet adresleri ve müteveffa ile aralarındaki akrabalık bağları ekte yer almaktadır.
2. Başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde Antalya'da görev yapan Avukat Cengizhan Gököz tarafından temsil edilmişlerdir.
3. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.
4. Dava konusu olay ve olgular, taraflarca ifade edildiği üzere, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1. *Başvuranların yakınının ölümü ve ilk soruşturma tedbirleri*

5. Başvuranların yakını, geçtiği sağlık muayeneleri sonucunda psikolojik bozukluğunun ve başka herhangi bir kontrendikasyonun bulunmadığı tespit edildikten sonra askerlik hizmetine başlamıştır.

6. Müteveffa, 19 Nisan 2007 tarihinde Ankara ilindeki kışlasının yakınlarında ölü bulunmuştur.

7. Askeri savcılık, re'sen ceza soruşturması başlatmış ve aynı gün içerisinde savcı, polis memurlarından oluşan teknik bilirkişi ekibiyle birlikte derhal olay yerine gitmiştir.

8. Ceset, *Bayrak Tepe* nöbet mevziine yaklaşık üç yüz metre uzaklıktaki bir yol kenarından üç metre ileride çam ağaçlarının altında bulunmuştur. Bu bölgenin güvenliği sağlanmıştır ve yaklaşık üç yüz elli metre uzaklıkta, tepenin üzerinde yer alan baz istasyonu dışında bölgenin çevresinde herhangi bir yapı bulunmamaktadır.

9. Ceset, üst kısmı sağ tarafa dönük vaziyette yerde yatmaktadır. Müteveffanın sol eli, G3 tipi saldırı tüfeği olan beylik tabancasının üzerinde bulunmaktadır. Silahın namlusu ise müteveffanın başının altındadır.

10. Cesedin sağ tarafının yakınında, yerde önemli miktarda kan bulunmaktadır.

11. Ceset üzerinde mermiler nedeniyle çok sayıda deliğin bulunduğu tespit edilmiştir. Deliklerin ilki kaşların arasında, ikincisi başın arkasında, üçüncüsü karnın ve sonuncusu ise sırtın üzerinde bulunmaktadır.

12. Olay yerinde, bilirkişiler tarafından ölçümler, incelemeler, fotoğraf ve kamera çekimi yapılmıştır. Müteveffanın ellerinden ve yüzünden numuneler alınmıştır. Müteveffanın mantosu, incelenmesi için üzerinden çıkartılmıştır. Silah ile diğer birkaç eşya, incelenmesi amacıyla toplanmıştır.

13. Ardından, ceset, savcının huzurunda otopsi yapılması amacıyla morga kaldırılmıştır.

14. Ayrıca, müteveffanın evrak dolabı ve kişisel eşyaları da incelenmiştir. Savcıya, ilgilinin kişisel dosyasının bir kopyası ve nöbete ilişkin program ve talimatlarla birlikte ilgilinin yer aldığı ekibin üyelerinin listesi teslim edilmiştir.

15. Daha sonra dört tanığın ifadesi dinlenmiştir.

16. Tanıklara göre, müteveffa, olay günü Çavuş E.T ve Er O.D ile birlikte *Bayraktepe* denilen mevziide nöbet tutmuştur. Müteveffa, tuvalete gitmek için izin istemiş ve kendisine birkaç dakikalığına yerinden ayrılmasına izin verilmiştir. İlgilinin on beş dakika sonra dönmemesi nedeniyle, Çavuş E.T, ilgiliyi aramaya gitmiştir. Çavuş, onu bulamayınca nöbet mevziine dönmeye karar vermiştir. Dönüş yolunda, yolun sağ kenarında bulunan çam ağaçlarının yakınında kırmızı bir renk olduğunu fark etmiştir. Biraz yaklaştığında, başvuranların yakınının cesedini bulmuş ve telefon ederek durumu bildirmiştir..

17. Sorgulanan kişiler havanın rüzgârlı ve daha aşağıda atış talimlerinin olması nedeniyle olay yerinden gelen herhangi bir silah sesi duymamışlardır.

18. Bazı tanıklar müteveffa ile çavuş I.N arasında sorunların olduğunu belirtmişlerdir. Tanıklara göre, çavuş, spor hareketleri konusunda başvuranların yakını dâhil olmak üzere birçok asker üzerinde baskı uygulamaktadır.

19. Bu unsurların tamamı “soruşturma hazırlık tutanağı” olarak adlandırılan belgeye yazılmıştır.

2. Otopsi ve diğer bilimsel incelemeler

20. Olay günü, askeri savcının izniyle birçok adli tabip tarafından otopsi yapılmıştır.

21. Bu otopside, ksifoidin (göğüs kemiğinin alt kısmı) 2 cm uzağında, müteveffanın karnının üzerinde bulunan yaranın mermi giriş deliği olduğu

tespit edilmiştir. Bu merminin çıkış deliğine karşılık gelen ikinci yara, birinci ve ikinci bel omur kemiğinin yakınındaki paravertebral kaslar üzerinde saptanabilmiştir. Mermi, ilgilinin karnını delip geçerek, karaciğer, mide ve sol böbreği parçalamıştır.

22. Kaşlar arasında bulunan yara ise müteveffanın kafatasını delip geçen bir başka mermi giriş deliğidir.

23. Başka herhangi bir yaraya rastlanmamıştır.

24. Ölümün, mermilerin neden olduğu beyin kanaması ve iç kanamalar sonucu meydana geldiği tespit edilmiştir.

25. Yaraların çevresine bakıldığında, atışın yakın mesafeden yapıldığı izlenimi oluşmaktadır.

26. Otopsi sırasında fotoğraf çekimlerinin yanı sıra kamera kaydı da yapılmıştır.

27. Ulusal Polis Kriminal Laboratuvarı'nın 26 Nisan 2007 tarihinde müteveffanın elbiseleri üzerinde gerçekleştirdiği incelemeler ile, ilgilinin karnının üzerinde bulunan yaranın, atış kalıntıları dikkate alındığında, yakın mesafeden ateş edilen bir merminin giriş deliği olduğu doğrulanmaktadır.

28. Jandarma Kriminal Laboratuvarı tarafından 3 Mayıs 2007 tarihinde hazırlanan inceleme raporuna göre, olay yerinde bulunan kovanın müteveffanın silahından çıktığı tespit edilmiştir.

29. Aynı laboratuvarın 7 Mayıs 2007 tarihli bir diğer raporunda ise söz konusu silah üzerinde müteveffanın sol orta parmak izinin bulunduğu belirtilmiştir.

3. Tanıkların dinlenmesi ve son bilirkişi incelemesi

30. Birçok tanık, Savcılığa 20 Nisan, 7, 8, 12, 15, 17 ve 28 Mayıs ile 12 Haziran 2007 tarihlerinde ifade vermiştir.

31. Sorgulanan askerlerin hiçbirisi müteveffanın davranışlarında farklı bir durum gözlemlememiştir. Bu askerlerin çoğu, başvuranların yakınının spor hareketlerini yaparken sıkıntılar yaşadığını belirtmiştir.

32. Er O.D., Çavuş I.N.'nin spor konusunda diğer iki askerle birlikte başvuranların yakını üzerinde baskı oluşturduğunu doğrulamıştır. Bir başka asker ise bu üç askerin hafta sonu çarşı izinlerinin spor performanslarının zayıf olması nedeniyle iptal edildiğini belirtmiştir.

33. Çavuş I.N. müteveffa ve diğer iki arkadaşı M.O ve S.T.'nin, spor hareketlerini yapma konusunda sıkıntılar yaşadığını belirtmiştir. Çavuş, teftiş gezisinden kısa bir süre önce, bu üç kişiyi müfettişlerin huzurunda hareketlere katılmamaları amacıyla sağlık muayenesine göndermiştir. Çavuş I.N. M.O.'nun askerlik hizmeti için elverişsiz olduğunu belirten bir sağlık raporu aldığını ve bu sebeple ilgilinin durumunun düzeltildiğini belirtmiştir. Çavuş I.N. ilgililerin spor performanslarına ilişkin sonuçların yetersiz olması sebebiyle hiçbir zaman zorlanmadıklarını veya baskı altına alınmadıklarını ve kendileri için her cumartesi sabahı özel bir eğitim programının uygulandığını beyan etmiştir.

.

34. Bölük komutanı, Çavuş I.N.'nin konuşmalarını doğrulamıştır. Bölük komutanı söz konusu üç kişinin hiçbir zaman kötü muameleden ya da aşırı baskıdan yakınmadıklarını belirtmiştir.

35. Er S.T. başvuranların yakınıni etkileyebilecek herhangi bir özel durumdan haberdar olmadığını ifade etmiştir. S.T. ilgilinin diğer askerler ya da üstleriyle hiçbir zaman sorun yaşamadığını belirtmiştir. S.T. spor hareketlerine ilişkin sıkıntılardan bahsetmemiştir.

36. Baz istasyonunun bakımı için düzenli olarak kışlaya gelen, H.G. isimli sivil vatandaş da ifade vermiştir. Saat 14'ten önce, ancak tam hatırlayamadığı bir vakitte, silah sesleri duyduğunu beyan etmiştir. Bu tür sesleri duymaya alışık olduğunu, zira biraz aşağıda atış talim alanı olduğunu belirtmiştir. Ancak o gün duyulan seslerin bu kez farklı olduğunu ifade

etmiştir. H.G. kesin olmamakla birlikte, iki el silah sesi duyduğunu ve bu atışların yaklaşık on saniye arayla yapıldığını eklemiştir.

37. Bundan böyle İstanbul'da ikamet eden M.O.'nun istinabe yoluyla alınan ifadesinde, , Çavuş I.N. ve diğer astsubaylar tarafından başvuranların yakını S.T. ve kendisiyle alay edildiğini iddia etmiştir I.N.'nin egzersizler sırasında özellikle diğer askerlerin önünde birçok kez kendilerine hakaret ettiğini ve iki günde bir, gecenin tam ortasında spor hareketleri yapmak için uyandırıldıklarını bildirmiştir. M.O. koğuştta beraber kaldıkları askerlerin de bu eylemlere tanık olduklarını eklemiştir. Öte yandan üçünün de bölük komutanını, I.N. ile ilgili meseleyi dile getirerek haberdar ettiklerini ancak bu durumun çavuşun kendilerine karşı davranışlarını değıştirmedğini belirtmiştir.

38. Askeri savcılık, belirtilmemiş bir tarihte, adli tıp uzmanı tarafından bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiştir. Hekim tarafından düzenlenen 2 Ağustos 2007 tarihli raporda; yaraların şekli, atışların yapıldığı mesafe, kullanılan silah türü, başvuranların yakınının cüssesi ve ilgilinin iç organlarında tespit edilen tahribatların özellikleri dikkate alındığında, bu atışların başka bir kişi tarafından yapılma ihtimali ile birlikte bu iki atışın failinin müteveffanın bizzat kendisinin olma ihtimalinin de bulunduğu ve tıbbi bulguların bu hususa ilişkin kesin karar verilmesine imkân sağlamadığı sonucuna varılmaktadır.

4. Ceza yargılamasının sonucu

39. Savcılık, 21 Nisan 2008 tarihinde intihar iddiasını kabul ederek takipsizlik kararı vermiştir.

40. Ankara Askeri Ceza Mahkemesi 13 Mayıs 2008 tarihinde başvuranların itirazını reddetmiştir.

Bu mahkeme kararı başvuranlara 20 Mayıs 2008 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde yürütülen yargılama

41. Başvuranlar 17 Temmuz 2008 tarihinde, tazminat talebiyle Milli Savunma Bakanlığı'na başvurmuşlardır.

42. Başvuranlar, idarenin cevap vermemesi üzerine, 31 Ekim 2008 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde tam yargı davası açmışlardır.

43. Öncelikle, başvuranlar, yakınlarının cinayet sonucu öldürüldüğünü ve dolayısıyla idarenin kusur sorumluluğunun bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.

44. Daha sonra, başvuranlar idarenin kusur sorumluluğunun söz konusu intihar olasılığında etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Başvuranlar, ilgilinin askerlik hizmetine alındığı sırada herhangi bir psikolojik sorununun olmadığını ve yapılan sağlık muayeneleriyle bu durumun kanıtlandığını ileri sürmektedirler. Başvuranlar, yakınlarının psikolojik durumunun askerlik hizmeti boyunca kendisini intihara sürükleyecek derecede birdenbire bozulması halinde, bu durumun ancak Çavuş I.N.'nin uyguladığı kötü muameleler sonucunda meydana gelebileceğini ve dolayısıyla yakınlarının ölümünden idarenin sorumlu olduğunu iddia etmişlerdir.

45. Başvuranlar, yakınlarını kaybetmeleri nedeniyle uğradıkları zararın karşılanması için, ilgilinin babasına manevi zarar için 40 000 Türk Lirası (TL), maddi zarar için 11 000 TL ve ilgilinin annesine maddi zarar için 17000 TL, ayrıca her iki erkek kardeşine de manevi zarar için 35 000 TL ödenmesini talep etmişlerdir.

46. Yüksek Mahkeme, başvuranların uğradıkları maddi zararın tespiti için bilirkişi raporu düzenlenmesine karar vermiştir.

47. 3 Temmuz 2009 tarihli raporda, bilirkişi, müteveffanın babasının uğradığı maddi zararın 16 664 TL'yi ve annesinin zararının ise 24 333 TL'yi bulduğunu belirlemiştir.

48. Taraflar, bilirkişi incelemesinin sonucuna itiraz etmemişlerdir.

49. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 7 Ekim 2009 tarihinde kararını vermiştir.

50. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ceza davasının intihar iddiası kabul edilerek takipsizlik kararı verilmesiyle sonuçlandırıldığını hatırlattıktan sonra, idarenin başvuranların yakınının ölümünden sorumlu olup olmadığını incelemiştir. Bu bağlamda AYİM, müteveffanın maruz kaldığı kötü muamele sonucunda kendisini öldürdüğünü ve idarenin söz konusu muamelelere engel olmadığı ve böylelikle başvuranların uğradığı zararda payının bulunduğu gerekçesiyle kusur sorumluluğunun bulunduğunu tespit etmiştir. Ancak Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, bu zararın aynı zamanda müteveffanın “müşterek ağır kusurundan” kaynaklandığı ve bu durumun idarenin kusur sorumluluğunun kabul edilmesine engel teşkil etmemesi halinde başvuranlara ödenecek tazminat miktarlarının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği kanaatine varmıştır. Kendisine sunulan bütün delilleri dikkate alarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, ilgililere aşağıdaki meblağların ödenmesine karar vermiştir: Müteveffanın annesine maddi tazminat olarak 12 000 TL ve manevi tazminat olarak 6 000 TL, babasına maddi tazminat olarak 8 000 TL ve manevi tazminat olarak 6 000 TL ve her iki erkek kardeşine de manevi tazminat olarak 2 000 TL olmak üzere toplam 36 000 TL. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, bu meblağlara % 9 olarak belirlenen gecikme faizini eklemektedir.

51. Başvuranlar, 13 Kasım 2009 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuşlardır. Başvuranlar, yakınlarının hayatına son verdiğine dair alınan karara ilişkin olarak Yüksek Mahkeme tarafından kabul edilen “müşterek ağır kusur” nitelendirmesine ve bu nitelendirmenin tazminatların belirlenmesinde göz önünde bulundurulmasına itiraz etmişlerdir.

52. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 20 Ocak 2010 tarihinde, bu talebi reddetmiştir.

53. İdare, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kararının icrası kapsamında, 14 Eylül 2010 tarihinde, başvuranlara 52 871 TL, bu tarihte yürürlükte olan döviz kuruna göre yaklaşık olarak 27 800 Avro (EUR) ödemiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. İhtilaf Konusu

54. AİHM, başvuruların iki şikâyet sunduğunu kaydetmektedir. Başvuranlar ilk olarak, yakınlarının cinayete kurban gittiğini ve bu durumdan da yetkilileri sorumlu tuttuklarını iddia etmektedirler. Daha sonra, başvuranlar yakınlarının intihar ettiği varsayılabilir bile yaşam hakkını koruyamaması nedeniyle davalı Devletin sorumlu tutulması gerektiğini iddia ederek, kendilerine ödenmesine karar verilen tazminatların yetersiz olmasından yakınmaktadır.

55. AİHM, bu iki şikâyetin birbirinden farklı nitelikte olduğunu tespit etmektedir. Birinci şikâyet, intihar varsayımının kabul edilmemesine ve üçüncü şahsın kasıtlı olarak ölüme sebebiyet verdiği yönündeki iddiaya dayanmaktadır. Tam tersine, intihar varsayımının kabul edilmesine dayanan ikinci şikâyet ise intihardan yetkililerin sorumlu olduklarının ve Devletin ödemiş olduğu tazminat tutarının başvuranlara göre yetersiz olduğunun iddia edilmesine ilişkindir.

56. AİHM, bu farklılıkları ve kabul edilebilirlik açısından bu şikâyetlerle gündeme getirilen sorunların niteliğini ve özellikle hukuk yollarının uygunluğunu göz önünde bulundurarak şikâyetlerin ayrı ayrı ele alınması gerektiğine karar vermiştir.

B. Cinayet İddialarına İlişkin Şikâyet Hakkında

57. Başvuranlar, yetkililer tarafından kabul edilen intihar iddiasına itiraz etmekte ve yakınlarının cinayet mağduru olduğunu ileri sürmektedirler. Bu bağlamda, ilgililer yakınlarının kullandığı kabul edilen silah gibi bir saldırı silahı ile, herhangi bir kişinin biri karnına biri de alına isabet edecek şekilde art arda iki mermiyle kendisine ateş etmesinin bilimsel açıdan imkansız olduğunu iddia etmektedirler. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürmüşlerdir. Aynı maddenin somut olayla ilgili kısımları aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.”

58. Hükümet bu iddiayı kabul etmemektedir. Hükümet, başvurunun 9 Haziran 2010 tarihinde yapılmasına rağmen, kendi bakış açısına göre, ceza yargılamasının kesin olarak sona ermesini sağlayan mahkeme kararının tebliğ edildiği 20 Mayıs 2008 tarihinden itibaren işlemeye başlayan altı ay süre kuralına riayet edilmediğini ileri sürmektedir.

59. Hükümet, Askeri Yüksek İdari Mahkemesi'nde açılan tazminat davasının etkisiz olduğunu eklemektedir.

60. Başvuranlar, Hükümet'in itirazı hakkında herhangi bir görüş bildirmemişlerdir.

61. Mahkeme, Sözleşmenin 2. maddesi gereğince Sözleşmeciler devletlerin ölümcül saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte soruşturmalar yürütmekle yükümlü olduklarını hatırlatmaktadır (*Tanrıkulu v. Türkiye*, [BD], No. 23763/94, § 79, AİHM 1999-IV). Ancak, bu tür davalarda tazminat ödenmesi, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamındaki ihlali gidermek ve başvuranın mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli olmamaktadır. Esasen, örneğin devlet görevlilerince mağdurun ölümüne sebebiyet verecek şekilde kasten kötü muamele uygulandığı durumlarda, yetkililerin olaya ilişkin sorumluları kovuşturmaksızın ve cezalandırmaksızın sadece tazminat ödemekle sınırlı

kalması halinde; bu görevliler bazı durumlarda cezalandırılmayarak fiilen kendi kontrollerine tabi kişilerin haklarını ihlal edebileceklerdir. Aynı zamanda ölüme sebebiyet verme ya da işkence yapmak ile insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelerin yasal olarak yasaklanması da özel önemine rağmen bütün anlamını kaybedecektir (*Nikolova ve Velitchkova / Bulgaristan*, No. 7888/03, § 55, 20 Aralık 2007, *Yaşa / Türkiye*, 2 Eylül 1998, § 74, *Karar ve hükümler derlemesi* 1998-VI, *Kaya / Türkiye*, 19 Şubat 1998, § 105, *Derleme* 1998-I, *Velikova / Bulgaristan*, No. 41488/98, § 89, AİHM 2000-VI, *Salman / Türkiye* [BD], No. 21986/93, § 83, AİHM 2000-VII, *Gül / Türkiye*, no. 22676/93, § 57, 14 Aralık 2000, *Kelly ve diğerleri / Birleşik Krallık*, No. 30054/96, § 105, 4 Mayıs 2001 ve *Avşar / Türkiye* [BD], No. 25657/94, § 377, AİHM 2001-VII).

62. Sonuç olarak, idari mahkemeler nezdinde açılan tazminat davasının, cinayet iddiasına ilişkin şikâyet bağlamında etkin bir başvuru yolu teşkil edemeyecektir, zira bu dava sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasına imkân vermemektedir.

63. Dolayısıyla, somut olaydaki etkin başvuru yolu, 20 Mayıs 2008 tarihinde başvuranlara tebliğ edilen Askeri Mahkeme kararıyla sona eren ceza yargılamasıdır.

64. Mahkeme, altı aylık sürenin bu tarihten itibaren işlemeye başladığını ve yukarıda belirtilen gerekçelerle, başvuranlar tarafından tazminat davası açılmasının bu süre üzerinde etkili olmadığını tespit etmektedir.

65. Bu bağlamda, Mahkeme *Alkın/Türkiye* davasında (No. 75588/01, §§ 32 ve devamındaki paragraflar, 13 Ekim 2009) benzer bir yaklaşım benimsediğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, bu davada, altı aylık süreyi, idare mahkemelerinde yürütülen davanın sonucunda değil, ceza davasının sona erdiği tarihte başlatmış ve söz konusu süreye riayet edilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

66. Mahkeme somut olayda konuya ilişkin yerleşik içtihadından sapmasını haklı gösterecek nitelikte herhangi bir özel koşulun bulunmadığını saptamaktadır.

67. Bu şikâyetin geç sunulduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

C. Yaşam hakkının korunmamasına ilişkin şikâyetler ve yeterli tazminat ödenmesine yönelik rejimin uygulanması yükümlülüğü

68. Başvuranlar, yakınlarının intihar ettiği varsayıldığında, yetkililerin ilgilinin ölümünden sorumlu olduklarını ileri sürmektedirler. Başvuranlar, yakınlarının orduya katıldığı sırada herhangi bir psikolojik rahatsızlıktan muzdarip olmadığını iddia ederek, kendi bakış açılarına göre, ilgilinin sağlık durumunun, yalnızca yetkililerin sorumluluğu altında bulunduğu sırada, askerlik hizmetini yerine getirirken, kendisini intihara itecek şekilde ve derecede birdenbire bozulduğunu eklemektedirler. İlgililer, yakınlarının sağlık durumunun bozulmasının Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı şekilde maruz kaldığı kötü muamelelerin bir sonucu olduğunu iddia etmektedirler. Bu nedenle, yetkililerin zararlarını tazmin etmekle yükümlü oldukları kanısındadırlar. Bu çerçevede, ilgililer yetkililerce ödenmesine karar verilen tazminatların miktarından şikâyet etmektedirler ve bilirkişi tarafından belirlenen miktarın kendilerine ödenmesi gerektiği kanaatindedirler. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürmektedirler.

69. Son olarak, başvuranlar, yetkililer tarafından söz konusu tazminat miktarlarının kendilerine geç ödenmesinden şikâyet etmektedirler.

70. Hükümet, bu iddiayı kabul etmemektedir.

71. Hükümet, başvuranların uygun bir tazmin elde ettikleri ve Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağdur olduklarını iddia edemeyecekleri kanısındadır.

72. Hükümet, ayrıca intihara ilişkin yakın bir tehlikenin oluşmasından önce herhangi bir belirtinin bulunmaması nedeniyle yetkililerin

başvuranların yakınının ölümünden sorumlu tutulamayacakları kanaatindedir.

73. Davaya ilişkin olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olan Mahkeme, taraflarca yapılan hukuki nitelendirmeye sınırlı kalmayacağından, yaşam hakkının korunmamasına ilişkin şikâyetin Sözleşme'nin 2. maddesi açısından incelenmesinin uygun olacağını değerlendirmektedir (*Büyükdağ / Türkiye*, No. 28340/95, § 60, 21 Aralık 2000).

74. Tazminat miktarının yetersizliğine ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Mahkeme bu şikâyetin genellikle Sözleşme'nin 2. maddesiyle birlikte 13. maddesi kapsamına girdiğini saptamaktadır.

75. Mahkeme, ulusal yetkililerin ihlal tespitinde bulunması ve kararlarının bu ihlal için yeterli ve uygun bir tazmin oluşturması halinde, ilgili tarafın bundan böyle Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağdur olduğunu ileri süremeyeceğini hatırlatmaktadır. Bu nedenle, ulusal yetkililer tarafından başvuran lehine cezanın hafifletilmesi ya da bir karar veya tedbirin alınmasının ancak ihlalin açıkça ya da en azından esasen kabul edilmesinin ardından ihlalin uygun ve yeterli biçimde tazmin edilmesi halinde, mağdur sıfatı kaybedilecektir (*Scordino / İtalya*, (No. 1), [BD], No. 36813/97, §§ 178 ve devamındaki paragraflar, AİHM 2006-V). Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde, Sözleşme'nin koruma mekanizmasının ikincil niteliği Mahkeme tarafından inceleme yapılmasını engellemektedir (*Eckle / Almanya*, 15 Temmuz 1982, §§ 64-70, A serisi No. 51, *Jensen / Danimarka* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 48470/99, AİHM 2001-X, *Cataldo / İtalya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 45656/99, AİHM 2004-VI, *Caraher / Birleşik Krallık* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 24520/94, AİHM 2000-I, *Hay / Birleşik Krallık* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 41894/98, AİHM 2000-XI ve *Göktepe / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 64731/01, 26 Nisan 2005).

76. Mağdur sıfatının kaybedilmesi özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği, kararın gerekçesi (anılan, *Jensen*) ve bu karardan sonra ilgili için zararlı sonuçların varlığını sürdürmesine bağlı olmaktadır (*Freimanis ve Līdums / Letonya*, No. 73443/01 ve 74860/01, § 68, 9 Şubat 2006).

77. Dolayısıyla, başvuruların mağdur sıfatı, Mahkeme önünde şikâyet ettiği durum nedeniyle ulusal düzeyde kendisine ödenmesine karar verilen tazminat miktarına bağlı olabilmektedir. Başvurulara sunulan tazminatın uygun ve yeterli olması, özellikle davada söz konusu olan Sözleşme ihlalinin türü dikkate alındığında davaya ilişkin koşulların tamamına bağlıdır (*Gäfgen / Almanya* [BD], No. 22978/05, § 116, AİHM 2010).

78. Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında ölüme kasten sebebiyet verilmemesi halinde, idari veya hukuk davası yoluyla tazminat elde edilmesi uygun bir tazmin teşkil edebilmektedir (*Alp / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 3757/09, §§ 27 ila 33, 9 Temmuz 2013).

79. Mevcut davada, Mahkeme, öncelikle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin açıkça idarenin kusur sorumluluğunu kabul ettiğini, zira mahkemenin başvuruların yakınına kötü muamele uygulandığını ve bu kötü muamelelerin ilgilinin ölümünde etkili olduğunu tespit ettiğini gözlemlemektedir. Dolayısıyla Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiği açıkça kabul edilmiştir. Özellikle tazminat miktarlarının belirlenmesi kapsamında intihara ilişkin sorumluluğun yalnızca idareye atfedilmemesi söz konusu ihlalin kabul edilmesinin önemini azaltmamaktadır. Bu bağlamda, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin kararında başvuruların yakınının “müşterek kusurunun” bulunması idarenin kusur sorumluluğunun kabul edilmesine engel teşkil etmemektedir.

80. Akabinde, Mahkeme, idarenin kusur sorumluluğunun kabul edilmesinin ardından Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin başvurulara, toplam meblağ olarak yaklaşık 17 200 Avro tazminatla birlikte kendisine başvurulduğu tarihten itibaren hesaplanacak gecikme faizlerinin ödenmesine karar verdiğini saptamaktadır. Mahkeme özellikle idare tarafından ödenen

toplam miktarın, ödeme tarihinde yürürlükte olan döviz kuruna göre yaklaşık 27 800 Avro'ya karşılık geldiğini kaydetmektedir.

81. Bu bağlamda, Mahkeme başvuranların kendilerine ödenmesine karar verilen tazminat miktarının yetersiz olduğunu ileri sürdüklerini tespit etmektedir. İlgililer, söz konusu zararın yalnızca idareden değil aynı zamanda yakınlarının müşterek ağır kusurundan da kaynaklandığı gerekçesiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından bilirkişinin zarara ilişkin yaptığı hesaplamının yarısına karşılık gelen bir meblağın kendilerine ödenmesine karar verilmesinden şikâyet etmektedirler. Dolayısıyla ilgililer tazminat miktarlarının 17 200 Avro değil, 34 400 Avro olarak belirlenmesi gerektiği kanısındadırlar; diğer yandan, Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca bu iki meblağ arasındaki farkı talep etmektedirler.

82. Mahkeme, gerek Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından ödenmesine karar verilen meblağın gerekse idare tarafından fiilen ödenen meblağın çok düşük olduğunun kabul edilemeyeceği kanaatindedir. Mahkeme, aynı zamanda bu miktarların, Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğinin saptandığı durumlarda yaşam hakkının korunmamasına ilişkin benzer davalarda ödenmesine bizzat karar verdiği miktarlardan pek de farklı olmadığını tespit etmektedir.

83. Öte yandan, tazminatların ödenmesine ilişkin süreler hakkında, Mahkeme davanın 20 Ocak 2010 tarihinde sona erdiğini ve idarenin başvuranlara 14 Eylül 2010 tarihinde tazminat miktarlarını ödediğini gözlemlemektedir. Mahkeme, nihai yargı kararının icra edilmesi ve bu tazminat miktarlarının ödenmesi için idare tarafından riayet edilen sürenin, somut olayda sunulan tazminin uygun olmasını engellemediğini tespit etmektedir (anılan, *Alp*, §§ 37-38).

84. Yukarıda belirtilenleri göz önünde bulunduran Mahkeme, yaşam hakkının ihlaline yönelik uygun tazminin sağlandığı ve başvuranların bundan böyle Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında ve 2. maddesinin ihlali nedeniyle mağdur olduklarını ileri süremeyecekleri kanısına varmıştır.

85. Bu Şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliđiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan

EK

1. T.C. vatandaşı olan Ahmet Latif ERKAN, Zeki Uğur Erkan'ın babasıdır ve 6 Aralık 1977 doğumlu olup Antalya'da ikamet etmektedir.
2. T.C. vatandaşı olan Birsen ERKAN, Zeki Uğur Erkan'ın annesidir ve 18 Temmuz 1954 doğumlu olup Antalya'da ikamet etmektedir.
3. T.C. vatandaşı olan Mehmet ERKAN, Zeki Uğur Erkan'ın erkek kardeşidir ve 9 Nisan 1948 doğumlu olup Antalya'da ikamet etmektedir.
4. T.C. vatandaşı olan Murat ERKAN, Zeki Uğur Erkan'ın erkek kardeşidir ve 9 Haziran 1974 doğumlu olup Antalya'da ikamet etmektedir.